

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1887. l.

XXVII. leto.

Pomen alterniranja na večrazrednicah.

(A. Lapajne).

Na večrazrednicah nastane začetkoma vsacega šolskega leta vprašanje: ali naj učitelj sè svojimi učenci preteklega leta stopi v višji razred, ali pa naj jih prepusti svojemu tovarišu, sam pa naj bode vedno v istem razredu? S prvo imenovanim ravnanjem, s tako zvanim alterniranjem, prevzame učitelj deca za šolo godno, poučuje jo v prvem, drugem, tretjem in višjem razredu, dokler ne prestopi v srednjo ali v ponavljalno šolo; sploh poučuje on toliko časa iste učence, dokler niso zadostili šolskim dolžnostim. V drugem slučaju ima vsak učitelj vedno isti razred tako, da vsako novo šolsko leto druge učence v pouk in izrejo dobí.

Katera imenovanih metod je boljša in bolj priporočena vredna in po kateri naj se torej splošno ravná na večrazrednicah?

Umé se, da ima vsaka svoje zagovornike in svoje nasprotnike, kakor ima i vsaka svoje prednosti in svoje zlé strani. Nekateri, vzlasti stareji učitelji, trdé, da naj ostane vsak učitelj vedno v istem razredu, ker s takim vedno enakomernem in enakim poučevanjem zadobí si pravo dejansko izurjenje in postane strokovnjak, tudi mu ni treba se za poučevanje pripravljati; mlajši učitelji pak so mnenja, naj se z učenci alternuje, ker ima ta metoda nasproti onej toliko prednosti ne le za učence, ampak tudi za učitelja, da nikakor ne gre, da bi se vedno po starem kopitu ravnalo.

Poskusimo teh najglavniše naštetí!

Z vstopom v ljudsko šolo zadobí otrok do sedaj mu neznanega ali pa k večjemu po besedi znanega novega gospodarja — učitelja. Do sedaj vseh spon prost, samo poln igrač, postane za njega na enkrat življenje jako resno in to nenadoma. Trda mu prihaja, da bi se navadil na nov stan in na njega dolžnosti. Po preteku več mesecev privadi se še le svojemu učitelju; v tem času spoznava, kaj sme in kaj ne sme storiti, kako zahteva to njegov učitelj, kako zopet ono.

I učitelju je začetno občevanje z učenci težavno. Treba je njih dobre in slabe lastnosti spoznati. Marsikateri je bil domá razvajen, z drugim so prestrogo ravnali; prvemu se toži po svojih sestricah in bratih, med tem ko slednji v učiteljevi osebi vidi pravega ojstrivca; nekateri so bolehní, tako da je treba učitelju previdnemu biti in da natančno opozoruje in pregleduje, predno jih spozná in po tem svoje ravnanje, poučevanje in občevanje ž njimi zatrdno uravná.

Vsak učitelj ima svoje navade, prirojene ali pridobljene. Ta je strog; učenci ga morajo na prvo povelje ubogati; — drugi je premehak; dvakrat, trikrat mora vsako stvar zahtevati, potem mu jo učenci še le povoljno storé.

Tako bi lahko naštel na stotine opazovanj, kateri kažejo, kako različno je poučevanje in občevanje v enem razredu od drugega.

Ko sta učitelj in učenec nekoliko mesecev v šoli skupaj, spozná prvi bolj ali manj natanko dobra in slaba svojstva svojega učenca; ta pa tudi inštinktivno vé, kako se mora obnašati, česa sme storiti, česa ne, da bode prav. On pa tudi natanko vé, kje je skrajna meja učiteljeve potrpežljivosti, kdaj se sme zopet drugače obračati, da ne bode preveč neprav storil. Priden učenec pa tako dobro preračuni, koliko, kaj in kako mora se učiti, da bode svojega učitelja razveselil. Tako nastane pravo sporazumljenje mej učiteljem in učenci, ob enem pa tudi mej stariši in učiteljem. Prvi radostno poučuje, natanko popravlja, kjer vé, da ni prav; drugi ga zopet radi ubogajo, ker vedó, kaj naj delajo, da bodo pravo zadeli.

Na konci šolskega leta razidejo se učitelj in učenci. Kdor je pravi učitelj, težko in nerad zapušča mladino, katera mu je bila vse leto v pouk in izrejo izročena, kajti on pozná svoje bisere, bistre glave, on pozná svoje pridne učence, a še bolj so mu znani poredneži.

Na počitnicah odpočijeta se oba. Novo šolsko leto pride. Pri alterniranji dobí učitelj zopet iste učence, nekoliko razvajene vsled predolge prostosti; res prepusti mu njegov prednik v tem razredu nekatere repetente. Toda pomislimo, kaj so ti! Največkrat so to bolehní, šibki, premladi otroci, ali pa domá zanemarjeni; tudi niso mogli nekatere v preteklem letu zaradi domačih opravil, katere so jim nespametni stariši v preobilni meri nakladali, svojih šolskih dolžnosti v povoljni meri izpolniti. Zadene se tudi na poredneže, to je istina, a ti se dajo s pravim ravnanjem predrugačiti, posebno ko se vé, s kom je opraviti.

Če tedaj učitelj iste učence dobí v pouk, precej vé, kje mu je z naukom začeti v novem šolskem letu. Znano mu je, česa in koliko vedó in znajo njegovi učenci brati, pisati, računati i. t. d.; on nadalje vé, kateri znajo svoje stvari prav dobro, kateri dobro, kateri pa tudi le zadostno, na katere je treba pri pouku bolj paziti, da ne šepetajo, da se ne igrajo itd.

Kako drugače pa je tam, kjer učitelj vedno druge učence dobiva. Treba je vednega opazovanja; s tem tedaj mnogo časa mine.

Če v tem vidimo jedno prednost alterniranja, je s tem še le rečeno, kake težavnosti mu nalaga vedno menjavanje učencev; o napredku, pri poučevanju se pa še nič ni omenilo. Kakšen razloček pa ima pouk?

Nekateri učitelj zahteva od svojih učencev, da mej poukom mirno sedé, da imajo roke na klopi, da tiho poslušajo, da se nobeden ne sme ganiti, in da potem pri ponavljanji v celih stavkih odgovarjajo i. t. d. Drugemu tak red ni toliko pri srcu. Mej tem, ko poučuje, tudi če se ta ali oni igra, mu je vse jedno. Zato pa delj časa ponavlja. Takih in enakih posebnosti ima mnogo vsak pouk v branji, pisanji, številjenji, natoroznanstvu, risanju i. t. d. Kako težavno je prvemu, predno svoj namen doseže, da si otroke tako pridobí in privadi; ko pa se je enkrat to v navado spravilo, treba mu je samo večkrat nadzorovati, pa vedno enako. Učenci se privadijo, česar njih učitelj zahteva, ubogajo ga, ker sprevidijo, da ga ubogati morajo, in disciplina je in ostane vedno enaka.

Ko ima enkrat učitelj tako navajene otroke in je on sam na tak red navajen, ostanejo oni enaki, in on je zadovoljen z njimi. Pri tem ne trpé ne učenci, ne učitelj.

Vse drugače pa je tam, kjer učitelj vsako leto dobí druge učence. Kako je treba te še le dresirati, predno se jih na navadi tak red, kakoršnega si učitelj želí; komaj pa jih je na to privadil, zadobí kmalu slednji drugega učitelja, kateri pa mnogo ovrže tega, kar jim je popred bilo sveto.

Pouk, disciplina, sploh vse poslovanje pri alterniranji je za učitelja lažje, pripravneje in koristneje, kakor pri menjanji učencev.

Vsak učitelj meni, da najbolje poučuje in izreja svoje učence in da noben drug ne zna tako dobro. Ako otroci vedno druge učitelje dobivajo, ostane njih izreja in pouk največkrat polovičarska. Kakor bi se vsak zidarski mojster prav lepo zahvalil, ko bi ga sred zidanja odstavili ali pa da bi mu vsak trenutek drugo užé začeto poslopje v nadaljno zidanje dajali ter bi raji vse popustil — tako je tudi učitelju na večrazrednicah.

Komaj naj učitelj po preteku prvega šolskega leta svoje otroke spozná in jim podlogo za nadaljno poučevanje podá, užé naj svoje pričeto delo prepustí drugemu, kateri bode mnogo tega, kar je on storil, ovrgel ali vsaj predrugačil. Temu se bode pa zopet jednako godilo. Podobno je to zidanju hiše, ki se vsled samih popravljanj, ko je dozidana, na kup podere.

Pa nadaljujmo! Pri alterniranji poučuje in izreja učitelj enakomerno, polagoma, korak za korakom, brez pre naglosti, vse se ujema. Njegov uspeh raste kakor zidovje pri zidanji. Recimo pa, da on to ali ono pokazí ali slabeje naredí; vsaj ima čas in voljo, da lahko popravi in tudi popravi. Ko on slednjíč svoje otroke v življenje oddá, podoben je mojstru, ki je hišo dovršil. Kakor je ta hišo naredil, tako je učitelj svoj smoter gotovo dosegel. Da si morda njegov uspeh ni uzoren, gotov je pa, dosegel ga je. Kolikor bolj je bil učitelj priden, vesten, uzoren v izpolnovanji svojih dolžnosti, toliko večje vrednosti je njegov večletni sad.

Jalov je izgovor, da, ako je bil učenec pri večjih v delavnostih in sposobnostih nejednakih učiteljih, da kar je pri jednom premalo zadobil, pa je pri drugem toliko več se učil; — taka podloga njegove izreje in pouka je polovičarska in malovredna. Bolje malo, pa to temeljito, kakor mnogo, a površno.

Pri alterniranji ima učitelj priliko do nadaljne izomike metodike v pravem poučevanju in izreji. V teku treh ali štirih let ima obilo prilike, da sad svojega truda in delovanja opazuje. Njegovo občevanje z otroci in njegov pouk zadobí vsled mnogih in korenitih pripravlanj in mnogostranskih izkušenj najboljo podlogo in učitelj postane pravi strokovnjak. Ako pa učitelj vedno v jednom razredu, recimo 10 in več let, poučuje, postane stroj, dober za pouk v tem razredu in na tej šoli — za vsako drugo porabo, za drugo šolo — je pa skoro nesposoben. Ako slučaj hoče, da ga drugam prestavijo ali da avanzira do nadučiteljske službe — tedaj je kakor živinče pred novimi vratmi; treba se mu je začetkoma učiti, vse mu je neznano in novo. V slednjem slučaju i ni sposoben, da bi svoje kolege dobro nadziral, ter napake, ki jih ima ta ali oni, ne vidi.

Prihdnje deželne učiteljske konferencije nalog je, da se o tem zatrdno odloči in izreče. Zato bi želeti bilo, da bi tedaj kateri ud deželne konferencije to vprašanje sprožil.

Knjiga Slovenska

XIX. veku.

Vojteh Kurnik (Adalbert Kurnig) r. 9. avg. 1826 v Tržiču, kolar, pozneje v Ljubljani stolar, u. 3. nov. 1886. Nabiral je narodne pesmi, slovanske pregovore ter priobčevati jel v

a) Slov. Bčeli I. 1852, t. III., I. 1853. t. IV., v Janežičevem „Cvetju slovanskega naroda“ I. 1852, v Glasniku I. 1854, Šolskem Prijatlu I. 1855, Slov. Koledi I. 1858, Glasniku I. 1859, kjer se nahajajo pregovori, kitice slov. pregovorov, prislovice, narodne

pesmi na pr. Škandrova Mica itd., zapisal — nabral V. Kurnik. — Glej tudi Besednik l. 1875 — 1878, kjer se nahajajo nekatere pesmi njegove na pr.: Moja domovina. Denar. Roža deklet. Vračilo sveta itd.

b) Novice l. 1854: Prihod pomladi; Slovo planinarja. „Ta pesmica je preprosta cvetlica rodoljuba, ki se bolj z rokodelstvom kakor s pesništvo pečá; vendar ga žene serce včasih kako domačo zapeti (str. 312)“. — L. 1856: Novoletnica. Predpustna (po Vodnikovih meri). Mlinar na smertni postelji (Pravlica slovenskega naroda). Prebrisani kmet. Rokodelec popotnik (Dobrovoljka). Pod oknom. Lovska. — L. 1857: Predpustna. Beg pred plohom (Pravlica slov. naroda, v 40 razstavkih). Teržiška dolina, v 14 kiticah. Lan (po geslu Prešernovem). Železna cesta. Vinski brat. Vračilo sveta. — L. 1858: Predpustna. Véliki kovači. — L. 1859: Predpustna. — L. 1860: Rokodelska. Rotarski fant. Zadovoljni Teržičan. Predpustna. Pekvata krača (cf. Proklete grablje). Gomiljski zdravnik. V spomin Matiju Hribarju, kolarskemu mojstru in posestniku. Senožeska. Vesela novica (o vinu). — Prve tri je v katoliški družbi rokodelskih pomočnikov o božičnem kresu sam deklamiral. Kedar končá „Rokodelsko“, pravijo Novice, ni bilo ploskanja pred ne konca ne kraja, da se je pesnik vdrugič na odru prikazal in je v veselje poslušavcom začel drugo „Rotarski fant“, in spet je donel vesel ropot od vseh krajev verlemu pesniku v pohvalo, ki ni nehal pred, da ni postregel še z eno, ki jo je zapel od svojega lastnega doma pod naslovom:

Zadovoljni Teržičan.

Sem Teržičan,	Štruklje rad jem,	Vname se ples	Ko gnjezdo tič
Deleč poznan;	Vince pijem,	Jez sem vmes;	Ljubim Teržič,
Delam in pojem,	K mamki beržanki	Sučem dekleta	Kjer se zdeluje
Rad sem štémán.	Najrajši grem.	Bistrih očes.	Kosa, mešič.
Mi diši jed,	Kjer diši kljun,	Kdor me pozná,	Da sem le zdrav,
Kaša, podmet,	Purman, kapun,	Rad me ima	Vse mi gre prav,
Žganci in krape,	Serna, beržole,	Bodi drugodi	Bog daj, da srečno
Tudi trijet.	Nisem begun.	Ali domá.	Smert bi prestal.

„Bravci Novic že zdavnej vejo, kako bistra glavica je naš V. Kurnik, in danes smo imeli spet priložnost prepričati se, da ga smemo po pravici šteti v versto pravih národnih pesnikov, kteremu ne stopa kurji pot na čelo, kadar Pegaza jezdari, ampak brez vsega truda in brez vsega napenjanja mu pesmi tekó tako preprosto in gladko, da je veselje (str. 7)“. — L. 1861: Godec pod lipo. L. 1867: Striček Dobersvet. L. 1868: Čast poštenim siromakom. L. 1870: Pesem za kratek čas skoval v 16 kiticah V. Kurnik. Kdo je mar? Na primer bodi:

V v o d.

Bilo je v viharni noči —	Ko to slišim, se zavzamem,
Se še spomnite o toči,	Hitro od počitka vstanem
Ki je sula iz nebes —	Ter zapišem: „Kdo je mar?“
Ko me Vila obiskala,	Od te dobe me ni Vila
Zdajci vstati ukazala,	Ne trenutka zapustila;
Ter mi pravi: skleni vez	Jaz opeval ž njo sem dnar.
Zopet z manoj zapuščeno,	Tu jo znaš, moj bralec, brati,
Pevcev slavskih kdaj cenjeno.	Kedar češ in kolkorkrati:
„Kdo je mar?“	„Kdo je mar?“
Mi zapiši pesem eno	Skazkov, prosim, ne kazati,
In opevaj sami dnar.	Saj ni pisano za — dnar!

c) Danica kaže l. 1856 št. 14 — 16 njegovo jako zanimljivo: Kralj Rastislav. L. 1863: Sedanji svet — s pristavkom: Nekoliko natorne poezije sine regula itd.

d) Vodnikov Spomenik l. 1859 str. 137—140: Poštengana kaša (Domača prigodba). Koprivnik o poletji (Dečve strezite — Rožicam, — Vode prilite — Nageljnam itd.).

„Vojtehov brat, kolar in hišni posestnik v Tržiču, ima vso zapuščino rajnega pesnika. Z veliko marljivostjo si je iz posameznih papirčkov v lepo knjigo spisal vse pesmi Vojtehove, in spredaj je prilepil fotografijo njegovo. Pesmi je menda 120, pregovorov pa kdo vé koliko — cele 4 zvezke itd.“ — To bodi na znanje „Zvonu“, kateri nabira gradivo za životopis tega originalnega možá, ki je poleg Andrejaša, Vodovnika, Frankolskega in drugih zaslužil, da se ga spominjamo in mu priznavamo čast, katera mu gre itd. (1887 str. 632)“.

Dr. Etbin Henrik Costa r. 18. okt. 1832 v Novem Mestu, gimnazijo dovršil v Ljubljani, doktorstvo modroslovja in pravdoznanstva v Gradcu, odvetnik, deželni in državni poslanec, vitez Franc-Jožefovega reda, župan, predsednik Slov. Matici itd., u. 28. jan. 1875. — Oče mu je bil Henrik Costa, r. 1799 v Ljubljani, vodja c. kr. colstva, u. 21. apr. 1870. Pisaril je deloma v domoljubnem smislu, marljivo deloval zlasti v družbi kmetijski in zgodovinski (Vid. Mitth. des histor. Vereins, Illyr. Bl., Carniolia), in prikupil se je posebno s knjigo: „Reiseerinnerungen aus Krain“ von Heinrich Costa. Mit Ansichten von Laibach, Neustadtl, Veldes u. Lueg. Laibach, 1848. 8. 266. Druck Eger. — Sin Etbin bil je vzgojevan nemški; kot dijak poprijel se je slovenščine, in prvi nezreli sad dotičnega učenja njegovega je bil neki

a) Hitri Slovinc. Schneller Slovene. Ohne Lehrer in 24 Lectionen . . v. Janez Čbelarčki. 1851. Gratz. Ludewigh. — Pisaril je s prva nemški, vendar tudi na korist in slavo naši domovini n. pr.: Denkbuch der Anwesenheit All. Maj. Franz Josef u. Elisabeth in Krain. 1857. — „Mittheilungen des histor. Vereins für Krain“. Unter Dr. E. H. Costa's Redaction September 1856 bis März 1858. — Die Adelsberger Grotte, mit einem Situationsplane desselben. Laibach 1858. 8. 54. — Prvo slovstveno delo, s katerim se je Slovincem poslavil, pa je:

b) Vodnikov Spomenik. Vodnik-Album. Na svitlo dal Dr. E. H. Costa. V Ljubljani 1859. XI. str. 268. S spisi 86 pisateljev in štirimi na kamen tiskanimi dokladami. Nat. Kleinmayr-Bamberg. — Sam je spisal „Predgovor“ (slov. in nemški) pa „Biographische Skizze Vodnik's (str. 3—8)“. Prvo njegovo povabilo zastran bukev v Vodnikov spomin se nahaja v Novicah l. 1857 str. 358, napoved in vabilo k naročevanju l. 1858 str. 34, in naznanilo dovršenja 1859 str. 195. Dolej je po Novicah vrlo priobčeval znanstvene pomenke v zgodovinskem društvu Ljubljanskem in to slovenski.

c) Postojnska jama. Popisal Dr. E. H. Costa. Tej knjižici je tudi priložen črtež postojnske jame. V Ljubljani 1863. 8. 48. Zal. Giontini. Nat. Blaznik.

d) V Novicah se nahaja na pr. l. 1863: Nekoliko besed o telovadstvu. Govoril Dr. E. Costa. L. 1864: Kaj je zgodovina? Kako se piše zgodovina? L. 1867: Načrt za izdajo naučnega slovnika. Še enkrat o naučnem slovniku. Sporočilo o kmetijskem shodu na Dunaji. — „Sporočilo o triletnem oskrbovanji mestnih opravil v Ljubljani od junija 1864 do maja 1867“ je tudi posebej natisnjeno slovenski in nemški. V Ljubljani 1867. 4. 21. — Razni govori v deželnem in državnem zboru. Zadnjikrat se je z ozirom na „Slov. Naroda“ članek: „Dr. Costa in njegove zasluge za slovenski narod“ (št. 231) oglasil sam v Novicah l. 1873 str. 337—339 s poslanico: „Svojim rojakom“, kjer proti koncu pravi: „Srce mora boleti vsacega rodoljuba, ako vidi, kakošen je stan slovenskega naroda v tem važnem trenutku. Namesti da bi složni delali za sijajno zmago o prvih neposrednih volitvah, rušimo vse, kar se je zidalo pod vodstvom Bleiweisovim skoz več desetletij. Na razvalinah narodne edinosti še le se bodo tožili tisti, ki so nesrečnega

razpora krivi: tisti, ki so prvi enostranski volilni shod sklicali, in prvi svoje enostranske kandidate stavili. Le narod naš bode žalobog! trpel žalostne nasledke takega dejanja . . . Bolj, kakor publih fraz svobode in omike treba nam je složnosti, edinosti v hudi borbi sedanjega časa! Z veseljem sem delal in delam za svoj narod, rad pa tudi prepustim težavno bojišče vsakemu drugemu, ako mene narod naš več ne potrebuje. Svojega pričanja pa ne bom nikdar in po nobeni ceni predrugačil, in zmirom zvest ostal našemu geslu, ki je resnično cel program: Vse za vero, dom, cesarja!“ (cf. Jezičnik XXV. Dr. Razlag).

e) Koledar Slovenske Matice l. 1865 kaže, da je Dr. E. H. Costa z dr. Bleiweisom in dr. Vončinom bil v prvem opravnem oddelku, ž njima zlagal jej pravila, sestavil pozneje opravljeni red, bil jej ustanovnik in od 15. okt. 1868 tudi predsednik, ter je od l. 1870 — 1874 vredoval „Letopisa“ podučni in zabavni del. Sam je spisal v Letopis Slov. Mat. l. 1869. I. „O dvoboju“, članek iz zgodovine prava. L. 1869. II. ima „Bibliografija slovenska ali slovensko knjigoznanstvo“, ktero je Dr. Costa z veliko spretnostjo sestavljal od začetka l. 1868 do konca l. 1873. Razun tega je sestavil: Statistični spregled vseh slovenskih čitalnic l. 1869. II. in l. 1874: Prvo desetletje Matice Slovenske, pa vsaj večinoma: Anton Lesar, duhoven Ljubljanske škofije, profesor na c. kr. viši realki, tajnik in odbornik Mat. Slov. (str. 94—100).

f) V Slovencu l. 1874 je nasprot „Slov. Narodu“ spisal članek: Gregor VII. in grofinja Matilda (l. 67. 68). Kot vstanovnik in odbornik „Katoliške družbe“ je vže l. 1869 o velikem zboru čvrsto govoril o „nezmotljivosti papeževi“ itd. — O smrti skazal se mu je tudi „Narod“ nekoliko pravičnejši (1875 št. 25); žalostnice posebne imajo Novice št. 5; Slovenec št. 13 itd. Sicer pa glej: Dr. E. H. Costa. Spisal V. Urbas. Založila in izdala Matica Slovenska. V Ljubljani 1877. 8. 126. Nat. Blaznikovi dediči. — In tudi: „Spomini na dr. E. H. Costo“ v Novicah l. 1876, pa: „Svojemu plemenitemu prijatelju dr. E. H. Costi v hvaležen spomin“ v Novic. 1877, kjer po omenjenih bridkih borbah naposled poje pesnik Josip Cimperman:

Vendar tolažbo imam, slavili Te bodo zanamci

In spominjali zvestó Tebe se, Tvojih zaslug.

Josip Novak r. 25. dec. 1833 v Podbrezju na Gorenjskem, sveč. 1859, kapelanoval v Selcih, Žužemberku, od l. 1871 dekan v Kočevju, u. 11. nov 1883. Popevati jel v latinskih šolah učenec in prva pesmica njegova se bere a) v Vedežu III. l. 1850 „Zadovoljni“. — Jako krepke, dokaj slovanskega duha, b) po Novicah na pr. l. 1853: Sveti Matija (Legenda). Želja po domačiji; l. 1854 so: Prodani sin in spokorjeni, razbojnik; l. 1855: Osoda; Izgled; l. 1856: Obletnica Francetu Domiceljnu bogoslovcu itd. Novi svet in stari; l. 1857: Novoletnica; l. 1858: Žalostinka g. Jurju Kobetu (Vid. Jezičnik XVII str. 16); o Vodnikovem spomeniku; l. 1863: Slovstvena drobtinica itd. — c) Vodnikov Spomenik l. 1859: O bitvi (Bratje krepki in Slovani — Složni na bojišču zbrani!); Spoznanje. — d) Glasnik l. 1858: Narodne pripovedke iz Podbrezja. I. Od bele kače; l. 1859: Od večnega čevljarja (šuštarja) itd. — e) Danica 1865: Solzica na grob svojega nepozabljivega prijatla, g. Janeza Voglarja, stolnega kaplana. — f) Narodni Koledar in Letopis Slov. Matice 1867: Družba sv. Mohora. Beseda vsem rodoljubom. — g) Koledarček družbe sv. Mohora 1868: Slovenska Matica. Njen namen in njena delavnost. — Gl. Zvon 1883 str. 801. — Na primer bodi le v Novicah 1855 str. 56 pa 1856 str. 298:

Osoda.

Dva golobčeka letela,

Skupaj se na hrast usela,

Skup na vejici gerlila,
Eden družega ljubila.
Priletí z goščave strela —
U sercé obá zadela.

Novi svet in stari.

(Po ilirskem).

Svet sedanji pregizdavi	Je sledeča prislovica:
Hvali se večkrat in pravi:	„Svet sedanji v svojem znanji
„Naši dedje so še spali,	Je v ljubezni dokaj manji,
Malo so reči spoznali!“	In njegovo umovanje
Al morda da tud' resnica	Prazne slame več nažanje“.

Valentin Lah r. 9. febr. 1833 v Komendi, sveč. 1857, služboval v Metliki, Šmariji, Radolici, Šmartinem pri Kranju, od koder je šel k Trapistom, potem k redovnikom vstajenja Kristusovega (Resureksistom), mudil se nekaj časa v Drinopolju, Carigradu, v Rimu; zarad bolehnosti vrnil se je domu, pomagal v Dolu, služil v ženski kaznilnici v Bégunjah, potem v Naklem, odkoder je šel zopet v Bosno, pastirjeval v Dubici, kjer je bil silovito umorjen v noči od 24. na 25. majnika 1886. Ranjki je bil čvrst Slovenec; pisal je kratko pa krepko. Slovensko je spisoval vže l. 1851 v Daničici, v domačem časniku v Alojznici (Slovenec 1886 št. 123); kot bogoslovec pa je spisal šolski mladini prekoristno knjižico:

a) Sv. Alojzi, ali šestnedeljna pobožnost v čast sv. Alojzja poleg nemškiga. Pridal je molitve za službo božjo in življenje sv. Stanislava Kostka. Ljubljansk bogoslovec (Valentin Lah). V Ljubljani 1856 12. IV. 310. Zal. Gerber. Natis II. 1861. — III. 1867. — IV. 1874.

b) V Novicah l. 1860 je jedernat spis njegov: Beseda o petju sploh in o petju v šoli (št. 23. 24); l. 1874 iz Bosne dopis, vabeč Gorenjce v Bosno namesto v Ameriko itd.

c) Pobožni otrok ali podučne in molitvene bukvice za mlade kristjane. V Ljubljani 1862. 16. 175. Zal. Gerber. — Nat. II. 1865. Spisal **V. L.**, duhoven ljubljanske škofije.

d) Danica mu je bila jako priljubljena in pogostoma je dopisoval vanjo na pr. l. 1864: Dogodbe pri Marii Devici na Brezjah na Gorenskem. L. 1867: Bratje keršanskih šol. Čertice o njihovih šolah. L. 1870: A. Vojska laži - liberalizmu, razširjajmo pravo omiko. L. 1871: Misli v prevdank in poterjenje dušnim pastirjem. B. Bratovščine. C. Stanovitnost poboljšanja v misijonu. Stanovske družbe. L. 1874: Iz Bosne (Marija - Zvezda) do častivcev presv. R. Telesa. Vrednost in sreča mniškega stanú. Stopite v red oo. Trapistov v Bosni. L. 1876: Iz Rima, posebej o Talijanih in Slovenih. L. 1880 — 81: O naselbi v Bosno. Marija-Zvezda. Maglaj o Verbasu. Olikovanje Bosne itd. itd.

e) Keršanski posel ali bukvice za posle in njih gospodarje, pa koristne tudi drugim ljudém s podukom in vsimi potrebnimi molitvami. Spisal **V. L.**, duhoven ljubljanske škofije. V Ljubljani 1872. 16. str. 384. Zal. Giontini. Nat. J. Feichtingerjevi nasledniki v Lincu.

f) Slovenec ima jako zanimljive dopise v verstvenem in narodoznanskem oziru iz Drinopolja, iz Carigrada, o Bolgarih itd. l. 1875 — 6.

g) Archiv für kath. Kirchenrecht . . v. Dr. Fr. Vering: Mainz 1878 . . ima učeno razpravo: „De Boriso seu Michaële I., primo rege christiano Bulgarorum a. 852 — 888“ (str. 274 — 293) in l. 1879: „De Borisi seu Michaëlis I. regis Bulgarorum successoribus usque ad subjugationem Bulgariae ab anno 888 — 1019“ (str. 81 — 121). Auctore **Valentino Lah**, presbytero dioecesis Labacensis. V njej se ozira tudi na vire slovanske (Palacky, Jireček, Miklošić, Rački, Palauzov, Drinov, Hilferding, Golubinski, ktereга zlasti

zavrača) priporočujevaje to vsem bogoslovcem katoliškim, da se gledé pravoslavja prav spozná resnica.

„Kranjci ste pri vseh težavah vendar še srečni. Vidim, da ljudje po pre mnogih krajih na Ogerskem, Hrvatskem, Dalmatinskem, posebno pa na Turškem težko težko rijejo naprej s telesnim životom, ah, kako slabo pa z dušnim! piše iz Carigrada. Po sedANJI skušnji smem z dobro vestjo in popolnim prepričanjem reči, da toliko in tako vredjene dušne hrane, kakor je na Kranjskem, nima celi avstrijski iztok in jug, in kolikor zamorem sklepati iz dušnega pastirovanja tukajšnjih frančiškanov, ki vsi posnemajo italijansko šego, tudi sama Italija ne, toraj gotovo tudi ne francoska dežela, ter Španija, ki posnemate Italijo.

Naj toraj Slovenci Boga hvalé za tako obilno dušno hrano ter jo obračajo dušam v živež, sicer se jim zamore mesto pogače dati ovsenjak ali kamen. Prepričal pa sem se tudi, da duhovni menda nikjer ne vživajo tako splošne časti in veljave kakor po Kranjskem. Pod dobro drevo se rado hodi sadje pobirat . . . Za Bolgare, za Armene . . molite še po Slovenskem za-nje, saj je Slovenija v molitvi za zedinjenje razkolnikov prva in največ storila itd.“ (Slovenec 1875 št. 66). „Tolovajski napad na misijonarja Val. Laha in grozen umor“; „Govor na grobu“ itd. glej Zg. Danica 1886 l. 23. 24. itd. v dopisih iz bosanske Dubice!

Blaž Sušnik r, 29. jan. 1834 na Gojzdu nad Kamnikom, sveč. 1862, duhovni pomočnik v Knežaku, potem v pokoju, u. ondi 3. apr. 1866. Dijak je v IV. razredu gimnazijskem v imenu svojih součencev za slovó katehetu Jož. Globočniku l. 1854 zložil sonet, čegar zadnji razstavek se glasi (Danic. l. 29):

Po dolgim, trudapolnim delu, dragi!
Podaj se v zaželen pokoj počivat,
In enkrat v večni raj nebes prebivat!

Tako je zapel „Faránam sv. Ane na Gojzdu“ o priliki vpeljanja novega duh. pastirja pesem (l. 40), L. 1856 ima a) Danica pobožen spis „Dvanajst ur“. — b) Novice l. 1857: Jeršičeva prepad na Gojzdu itd. — c) Glasnik l. 1858 kaže nekaj njegovih dopisov o gimnaziji Ljubljanski (str. 107); Narodni pregovori; l. 1859: Šembilja itd. — d) Vodnikov Spomenik čvrsto pesem: Valentinu Vodniku 3. febr. 1858 (str. 217). — „Dopisoval je rajni — Blaž Sušnik — rad slovenskim knjigam in časnikom, ki jih je bral koj od prvih let tako redno, da mu ne vem enacega učenca bravca tistih let. Kar pa je pisal ranjki, bilo je živ ogled notranjega njegovega: poštena beseda poštenega serca, izgled sedANJI mladini, ki zahaja tako rada na polzko ter nevarno polje (Danic. 1866 str. 93)“.

Književstvo in umetnost.

Pregovori, prilike in reki. Nabral jih Fran Kocbek. V Ljubjani. Izdal in založil Anton Trstenjak. Natisnila Klein in Kovač 1887. 8°, 95 str. — Ta zbirka je prva večja, ki obsega 3000 slovenskih pregovorov, prilik in rekov. Marljivi g. nabiralec pravi v predgovoru: „Sezajmo tedaj po tem bogatem zakladu modrosti; zlasti učitelji, kateri nam odgajajo nežno mladino, naj se okoriščajo s pregovori pri pouku, saj pravi Sommert o važnosti pregovorov v šoli: V pregovorih je izražen značaj národov, iz njih čitaš bistrost razuma, zdrav, krepak národni humor; iz njih zajemaš bogate izkušnje, običaje in navade národa. Pregovori nam krepé čut do poštenosti, odkritosrčnosti in nrvnosti; in to bodi zadača národni šoli“. — Nađejamo se, da noben slovenski učitelj in nobena slovenska učiteljica in tudi šolska knjižnica ne bode brez te prekorigstne knjižice, katera stane le 50 kr. — Dobiva se pri založniku g. Ant. Trstenjaku v Ljubljani.

Einspieler — zlatomašnik, spominska knjižica, uredil Andr. Kalan, kapelan. V Ljubljani 1887. Založil slavnostni odbor, tiskala Katoliška tiskarna. Ta lepa spomenica obsega 104 strani in ima namen, da se ž njo utrjuje, posebno mej Koroškimi Slovenci, verski in národní živelj, ki je posebljen v zlatomašniku Einspieler-ju. — To zanimivo knjižico priporočamo tudi slovenskim učiteljem in sploh okrajnim učiteljskim knjižnicam.

„**Kratka zgodovina pedagogije**“. Pod tem naslovom je prišlo na svetlo nekaj ponatisov (iz „Učit. Tov.“) našim č. čitateljem znanega spisa, ki se (po 70 kr.) dobiva pri pisatelju J. Lapajni, šolskem ravnatelju v Krškem, in se zlasti učiteljem in učiteljskim pripravnikom priporoča.

Triglav. Slovenske pesni. Za samospelve sè spremljevanjem klavirja uredil Ant. Foerster, II. zvezek. — Pred nekoliko meseci nas je gosp. Foerster presenetil s prvim zvezkom národnih pesni, danes imamo užé drugi zvezek, kateri je nadaljevanje prvega. Tudi tej zbirki je priredil g. skladatelj jako umetno spremljevanje, kar smo v dosedanjih enakih zbirkah pogrešali, n. pr. pri „Grljici“, pri „Fleišmanovih napevih“ i. t. d. Gosp. skladatelj razume dati vsakej pesni karakteristično spremljevanje: zdaj mile, zibajoče, zdaj zopet krepke, polne akorde, kakor ravno zahteva značaj pesni. Spremljevanje ima nad notami številke, kar je prav pregledno in spremljevanje zdatno zljajša. Zvezek obsega naslednje pesni: 1. „Zagorska“. 2. „Nekaj novega“. 3. „Slovo“. 4. „V planinsko vas“. 5. „Vojaška“. 6. „Tolazba“. 7. „Zvonikarjeva“. 8. „Svarjenje“. 9. „Vse mine“. 10. „Vesolja dom“. 11. „Dolenjska“. 12. „Pri luni“. — Podpirajmo dobro stvar z obilnim naročevanjem! Tržna cena II. zvezku je 1 gld. 20 kr., pri gosp. skladatelju le 80 kr., po pošti 85 kr.

Stritarjevih zbranih spisov izšla sta 17. in 18. snopič. V njih se nadaljuje in končava povest „Gospod Mirodolski“.

Učiteljska zborovanja v Ljubljani.

II.

Občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva vdov in sirot na Kranjskem“.

(V 6. dan septembra 1887. l. ob 9. uri dopoludne v mestni dvorani.)

Ob 8. uri je bila sv. maša v mestni farni cerkvi pri sv. Jakobu, in zborovanje se je pričelo ob 9 uri v mestni dvorani. Navzočih je bilo nad 20 učiteljev. Predsednik, prošt dr. Jarc, običajno nagovori navzoče ter omeni, da je užé sedemnajstkrat učitelje ob taki priliki pozdravljal. — Omeni potem najvažnejših slučajev v preteklem društvenem letu. Umril je g. Anton Hribar v Gorici. Zbor se v znamenje sožalovanja vzdigne. — Pristopili so novi udje, javni učitelji s Kranjskega. Omeni tudi, da davkarska oblast zahteva davek od društva. Potem razloži, v čem bode ta davek. Plačevalo se bode od vplačevanja, kar društvo dobiva od udov, od vstopnine in letnine; plačevalo se bode tudi od izplačevanja, kar dobivajo udje (vdove in sirote) od društva.

Po tem uvodu poroča blagajnik in tajnik gosp. Močnik o društvenem delovanju v preteklem letu. — Udje imajo tiskan račun v rokah, in blagajnik prečita ter pojasnuje posamezne točke, posebno, kar se tiče troškov. Podpiranih je bilo namreč 12 vdov po 80 ali po 100 gld. na leto in 31 sirot, med temi ste dve siroti po očetu in materi, ki dobivate za polovico več mimo navadnih sirot. Sirote so dobivale po 20, oziroma po 25 gld. na leto. Vsega skupaj se je plačalo vdovam in sirotam 1737 gld. 90 kr. Vstopnina in letnina znaša le 468 gld. 50 kr., torej je treba dodati 1269 gld. 40 kr.; pokrije se to nekaj z blagajničnimi ostanki, nekaj pa z obrestmi in od obligacij, in od posojenih in naloženih denarjev. Premoženje je narastlo v obligacijah za 800 gld. Točka 12. med troški kaže, koliko se je letos davka plačalo. Prihodnje leto bode treba vsako četrletje izkaz o vplačevanju predložiti, da se bode davek po tem odmeril.

V treh odborovih sejah so se vzprejemali novi udje, privolila se je izredna pomoč udu (20 gld.), a drugemu se je posodilo 30 gld., kar se vidi v točki 11. Med letom ste

odpadli 2 siroti po 20 in 25 gld. Prirastla pa je vdova s šesterimi otroci, kar prizadeva na leto 250 gld. več troška. Letos se je nekaj več potrosilo mimo preteklega leta, ker je bilo več vdovam in sirotam izplačanega. Manj troškov tudi prihodnje leto ne bode, mogoče da več, učitelji pa le po malem pristopajo. Na dolgu ni mnogo; nekaterih starejših udov, ki društvo le podpirajo, skoraj se ne upam tirjati, a mislimo, da bodo sami gledé na dobri namen letnino vplačali; trije mlajši udje pa so obljubili prav v kratkem plačati. — Po teh besedah podal je blagajnik kratko zgodovino tega društva. 12. oktobra 1861. l. se je društvo ustanovilo. Največ zaslug pri tem sta imela c. kr. deželni šolski nadzornik vitez dr. Močnik, sedaj v Gradci v pokoji, in pokojni kanonik, škofijski svetovalec gosp. Savašnik. L. 1870. je izročil g. Savašnik, ker je nehalo cerkveno nadzorništvo, društvo ranjkemu g. ravnatelju Legatu. Ko je ta gospod odšel v Rudolfovo za kanonika, naprosil je občni zbor tedanjega c. kr. dež. šolskega nadzornika prošta dr. Antona Jarca, naj prevzame predsedništvo. In odsihmal vodi, skrbi in shranuje društveno premoženje imenovani gospod. Občni zbor ga leto za letom voli „per acclamationem“, in gospod zopet prevzame breme in skrb. Društvo je med tem užé dvakrat pravila izpremenilo, druge razmere so to zahtevale, vdovam in sirotam plačo od 60, oziroma 15 gld. zvišalo na 100 in 25 gld. na leto. Poleg imenovanih je največ storil za društvo gosp. Gerkmann, sedanji učitelj na vadnici in okrajni šolski nadzornik, ki je pri osnovi in potem pri preosnovi društva z dejanjem in svetom največ pomagal. Leta 1870. je bilo pri računskem sklepu 1. februarja v blagajnici 34 gld. in v obligacijah 23.033 gld., letos pa je ob sklepu računa v obligacijah 44.550 gld.; v gotovini, v dolžnih pismih in v hranilnici naloženega 1971 gld. 21 kr. Premoženja je torej 46.521 gld. 21 kr. Poleg tega pa društvo vsako leto nekaj v bogajme dá — kaj pa dá svojim udom? — Kdor ni nikoli nič vplačal, tudi ne more zahtevati, da bi kaj dobil od društva (društveno premoženje ni občinski pašnik). Premoženje je največ v državnih obligacijah; nekateri pač mislijo, da bi društvo denarje posojevalo — ali udeležilo se špekulacij pri kakem denarnem zavodu. — A odgovornost bi bila velika, korist pa le dvomljiva; poleg tega bi društvo moglo imeti plačanega oskrbnika. — Torej ne ostaja drugo, nego gospodariti tako, kakor je bilo dosihmal običajno.

„Zdrav ne mara pobrati, ako mečeš na pot, bolni pa ne more in tudi ne smé“. Ta uganjka je „Vdovsko učiteljsko društvo“. Dokler so učitelji zdravi, nočejo pristopiti, kadar začnejo bolehati ali čutijo kal bližnje smrti, pristopili bi, ali takrat je prepozno. Dve leti po vstopu dobiva društvenik pravico do društvenega premoženja. Kdor učiteljem pravi, naj skrbé za prihodnost, nekako se jim zameri, češ, ta nam v sedanjosti nič ne privošči. — (Vsaj nekdanj je bilo tako, ko so učitelji mislili, da jim bodo plačo zdatno povišali; mogoče, da so učitelji sedaj drugačnega mnenja).

Ni ga stanú, da bi zahteval toliko truda in požrtvovalnosti, kakor je učiteljski, in kakšno plačo ima zato učitelj, ki je podoben sveči, ki drugim sveti, sama pa se taja. Ako učitelji tega v letih nerodnih (od 70. do 80. l.) niso razumeli ali razumeti hoteli, sedaj se pač lahko prepričajo. Pomagaj si sam, nikar se ne zanašaj na tujo pomoč, to bōdi vsakemu zlato vodilo. Uradniki n. pr. imajo pokojnino za-se, za vdove in sirote, a vender snujejo konsumna društva, imajo svoje „uradniško društvo“. Kaj pa učitelji? Izmed vseh kranjskih učiteljev jih še tretjina ni pri „Vdovskem društvu“, in še teh je nad polovico starejših učiteljev iz prejšnje dōbe, ki po večjem plačujejo iz dobrega namena. — Naj bi pri okrajnih učiteljskih konferencah šolski nadzorniki priporočevali učiteljem to društvo, saj se nikomur ne bode v zeló šteló, ako pristopi k temu društvu; v dveh letih pa tudi zmaga učitelj vstopnino, naj jo tudi na mesec vplačuje. — Tako in enako je govoril tajnik, in navzoči so mu pritrjevali; vsak je namreč čutil, da so te besede govornice iz dobrega namena. Besede pa niso zadele navzočih, kajti ti so bili po večjem vsi udje,

Račun

o dohodkih in troških vdovskega učiteljskega društva, njega vdov in sirot na Kranjskem od 1. septembra 1886. do 1. septembra 1887. l.

Oprav. štev.	Posamezno	Gotovina		Obligacije	
		gld.	kr.	gld.	kr.
Prihodki:					
1	Gotovine v blagajnici od l. 1886.	227	07		
2	Letnina in vstopnina družtenikov:				
	I. četrletje . . . . . 87 gld. — kr.				
	II. " . . . . . 181 " 50 "				
	III. " . . . . . 130 " — "				
	IV. " . . . . . 70 " — "	468	50		
3	Obresti od obligacij:				
	I. četrletje . . . . . 124 gld. 40 kr.				
	II. " . . . . . 788 " 55 "				
	III. " . . . . . 150 " 20 "				
	IV. " . . . . . 778 " 05 "	1841	20		
4	Obresti od kapitala	12	25		
5	Vrnjenega kapitala	75	—		
6	Nakupljene obligacije imajo nominalne vrednosti			800	—
		2624	02		
Troški:					
7	Vdovam in sirotam:				
	I. četrletje . . . . . 432 gld. 50 kr.				
	II. " . . . . . 385 " 82 "				
	III. " . . . . . 418 " 33 "				
	IV. " . . . . . 501 " 25 "	1737	90		
8	Za nakupovanje obligacij:				
	II. četrletje . . . . . 387 gld. 32 kr.				
	IV. " . . . . . 249 " 85 "	637	17		
9	Pri občnem zboru g. B.	50	—		
10	" " " " g. J.	20	—		
11	Posodil U. J.	30	—		
12	Davek	4	42		
13	Pisarna za l. 1886.	10	—		
		2489	49		
Premoženje:					
14	Hranilnične bukvice	1456	98		
15	V državnih dolžnih pismih preteklega leta			43.750	—
16	Prirastlo tekoče leto št. 6			800	—
17	Privatna dolžna pisma 100, 150, 100 in 30 gld.	380	—		
18	Ostanek v blagajnici	134	28		
	Skupaj	1971	26	44.550	—

V Ljubljani, 1. septembra 1887. l.

Dr. Anton Jarc,
prvosednik

Matej Močnik,
blagajnik in tajnik.

marveč govorjene so bile tako rekoč pri „oknu ven“, da bi jih čuli tudi tisti, katerim prav za prav veljajo.

Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje, kdo naj plača davek od vplačevanja in izplačevanja, ki ga davkarska oblast zahteva. Sklene se, da ta davek društvo plačuje gledé vplačevanj. — Denarno pomoč 30 gld. je dobil v pokoji M. K. po §. 11. in trije drugi učitelji udje društva po 30 gld., a te iz milosti. Vdovi umrlega učitelja, ki pa ni bil ud društva, pa iz posebnih vzrokov zopet 20 gld.

Volitev predsednika, blagajnika in odbornikov. Vsklikoma se volijo: kot predsednik zopet mil. proš. dr. Jarc; kot blagajnik g. Matej Močnik in drugih 7 odbornikov. Kot podpredsednik se voli vodja I. mestne šole gosp. Andrej Praprotnik, in kot tajnik g. France Govekar, nadučitelj in vodja v Šiški. Pregledovalci računov so gg.: Belar, Kovšca in Žumer.

III.

Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“.

Ob 10. uri po zboru „Vdovskega društva“ pričnè se takoj občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“.

Predsednik društvu A. Praprotnik pozdravi zbrane ter ogovori nekako tako-le:
 Slavna skupščina!
 Mili bratje sotrudniki!

Minulo je 19 let, odkar smo slovenski učitelji na Kranjskem ustanovili prvo učiteljsko društvo in 16 let, odkar se je to društvo razširilo in se prekrstilo v splošno „Slovensko učiteljsko društvo“. — Odtakrat prebili smo marsikatero viharne in našemu napredku zeló neugodne čase, a stali in ostali smo zvesti svojemu načelu in prvi nameri društva: v prvej vrsti duševno podpirati slovensko ljudsko šolstvo ter mej učiteljstvom buditi in širiti toliko potrebno bratovsko vzajemnost, zavednost in značajnost.

Zraven pa je naše društvo pri vsaki priliki po svojih razmerah pospeševalo sveti namen, da se je naša ljudska šola plemenila tako, kakoršne je treba za splošno izomiko našemu milemu národu.

Misli, ki se je izprožila pri lanskem občnem zboru „Slovenskega učiteljskega društva“, da naj se začnè izdavatí „Knjižnica za mladino“, se je društvo resno poprijelo ter poskrbelo, da se je izdal prvi zvezek „Knjižnice za mladino“ (z dvema izvirnima povestima). Temu prvemu zvezku je društvo pridjalo tudi vabilo, s katerim uljudno vabi slavno občinstvo, osobito gospode duhovnike, učitelje in druge vzgojevatelje, da bi blagovolili podpirati to prevažno stroko naše književnosti.

Vzprejeli smo po raznih dopisih mnogo voščil o preustvarjenji našega društva tako, da bi obsegalo vse ali skoro vse slovenske učitelje, kajti ne le moralni, ampak tudi materijalni uspeh učiteljskega stanú bil bi pri mnogobrojnem vseslovenskem učiteljskem društvu. Pred vsem je treba, da si društvo določi svojo svrho, katera bodi: blagouspešnost slovenskega učiteljstva. S to svrho naj se združuje namera, da se vsi trudimo v prid našemu slovenskemu národu ter v prid naši lepi, obširni Avstriji. V to imé kličem vsem, ki ste od daleč in iz obližja prišli k današnjemu zborovanju: Dobro došli naši stari in mlajši tovariši in prijatelji dragi!

Društveni tajnik, g. Govekar, poroča o društvenem delovanji tako-le:
 „Slavni zbor!

Pri lanskem občnem zboru so bili odbornikom izvoljeni: g. And. Praprotnik, Iv. Tomšič, J. Predika, And. Žumer, Fel. Stegnar, Fr. Papler, prof. Levec,

F. Borštnik in Fr. Govekar. — A ko se je dné 21. okt. odbor ustanovil, dobil je odbor užé drugo lice, ker g. prof. Levec se je bil odborništvu pismeno, a g. Fr. Papler pa ustmeno odpovedal in tako je ostal odbor do danes, kateri je delal po nameri, kakor pri osnovi si dani, duševno podpirati slovensko ljudsko šolstvo ter tako z združenimi močmi delati na blagor naši mladini in na srečo mili domovini, cerkvi in državi. Naše društvo je zadnji čas posebno poudarjalo in v tem smislu delovalo, da se po pravi vzgoji naše mladine boljša npravno življenje, ker le po boljši mladinski vzgoji bodo prišli boljši časi; kajti po vseh časnikih in knjigah, v zborih in društvih, zasobno in javno se razpravlja o teh razmerah ter išče sredstev, s katerimi bi se ozdravile društvene razmere globokih ran.

A zboljšanje npravnega življenja začeti se ima pri korenini. Zato je naše društvo s svojo namero po vsem in vselej delalo po gêslu: „Šola naj vzgoja mladino v prave narodnjake, katerim je svéta vera, dom in cesar!“ Le dobro vzgojena mladina bode tudi v poznejšem življenji visoko cenila državljansko svobodo ter jo neoskrunjeno ohranila sebi in vsemu človeštvu v prid.

V doseg tega delovanja shajal se je odbor k sejám skoraj vsaki mesec, ter je obravnaval razne društvene stvari, posebno pa je svojo pozornost obračal na izdajanje knjižnice za mladino. Zato je odbor v svoji seji dné 4. novembra preteč. l. sklenil po časopisih objaviti, da je društvo prevzelo delovanje in izdajo šolske knjižnice za mladino ter se ob enem obrnil do slovenskih pisateljev. Gg. pisatelji se imajo po mogočnosti nagraditi, gg. pisatelji pa naj vender svoje pogoje društvu z rokopisom vred objavijo.

Odbor dobil je potem več rokopisov od raznih g. pisateljev, n. pr.: „Kako se je Julijan likal“; „Drobir“; „Mladi dnovi“; „Za poklicem“; „Prva šola“; „Z božjo pomočjo“ in druge.

Nekatere rokopise je potem odbor gg. pisateljem vrnil, ker jih ni spoznal sposobnim za „Knjižnico“, a druge sposobne je obdržal in primerno nagradil. Dvoje takih povesti je užé društvo izdalo.

Dela in truda pa tudi troškov je imelo društvo s tem dovolj. Sedaj je na vas gg. tovariši, da dejansko pokažete, da je vam resnica za uresničenje tolikrat poudarjene potrebe mladinskih spisov. Skrbite tedaj, da se knjižica razprodá in razširi med našim narodom; posredujte tudi pri svojih gg. kolegih, da bi tudi oni v tem smislu delovali. Ako bi si vsaka šola omislila le po en izvod in bi se tû in tam pregovoril kak imoviti prijatelj mladine, da položi par desetíc na národni žrtvenik, potem je razprodaja zagotovljena in našemu društvu je potem mogoče takoj drugo knjižico izdati, kajti rokopis je užé gotov.

Odbor je tudi brzójavno častital g. Štefanu Baškori o priliki njegovega odlikovanja v Pragi dné 26. oktobra preteč. l.

Dasiravno se je društveno stanovanje opustilo iz znanih razlogov, vender so se tudi še oživeli zabavni zimski večeri, pri katerih je enkrat sam g. predsednik predaval.

Vabilu k zdravstveni komisiji se je ustreglo, da je društvo g. predsednik zastopal.

A vabilu k „Internationaler Congress für Hygiene und Demographie“ na Dunaji se ni moglo ustreči. Tudi z davkarijo je imel odbor opraviti; upamo pa, da se bode to zvršilo na gmotni korist našega društva.

Gledé števila udov v tem letu, mi je opomniti, da se ono ni dokaj izpremenilo in da je tudi smrt nam prizanašala.

Kakor previdite iz tega kratkega poročila, je ostalo delovanje in namera društva neizpremenjena. Mislim pa, da bi moral tudi vsak učitelj ljubezen do omike in do národa, do domovine ožje in širje ne le z besedo gojiti, marveč tudi z vzgledi in z jasnimi dejanji kazati“.

(Konec prih.)

D o p i s i.

Iz Zagreba. Za ubaviest. Buduć će neopozivno dne 10. studena t. g. biti vučenje lutrije hrv. učiteljskog doma, to se ovim mole svi p. n. gg. razpačavatelji srećaka te lutrije, da bi nerazprodane srećke do uključivo 6. studena t. g. povratili. Koje se srećke do toga roka ne povrate, smatraju se prodanimi ter se ne primaju natrag.

U Zagrebu 14. listopada 1887.

Središnji odbor
„Saveza hrv. učit. društava“.

Iz Novomeškega okraja. (Dalje in konec.) Krajni šolski svéti premalo delajo za solo in učitelje; treba bi bilo menda tû ali tam novih imenovanj. Najbolje bi bilo, da bi bil učitelj predsednik. — Nobene prave kmetijske nadaljevalne šole ní, treba bi bilo teh. Dolžan sevêda nobeden učitelj temu ni, ali ljubezen do ljudstva naj ga véže do tega. — Šola se ne sme nikdar brez potrebe in brez vzroka opuščati. — Naposled nam g. nadzornik še priproča dalje izobrazovati se in to z dobrimi knjigami, katere ima učitelj domá, ali jih pa dobí iz okrajne učiteljske knjižnice. Pri pošiljlatvi knjig naj se ne plačuje poštnina, to mora poštnine prosto biti. Učitelj naj bere šolske liste, kakor so »Tovariš«, »Popotnik« in drugi; tudi »Šolske Drobtinice« je dobra knjiga, isto tako »Pedagogiški letnik«, »Logika« i. t. d.

Za tem g. nadzornik preide k četrti točki: »Priobčilo novih postav in ukazov«, pri kateri pravi, da so za nas važni posebno trije ukazi. Prvi, kateri pravi, da mora vsaka šola imeti zemljevid Kranjski; drugi, ki zahteva nemščino na tro- ali večrazrednicah sê slovenskim učnim jezikom, začeni v tretjem letu, kot obligatni predmet in tretji, kateri govori o »Kmetijskem berilu«, izdal G. Kramer, stane 50 kr.

Peta točka se je glasila: »Pomen šolskih knjižnic za razvoj duha učencev in kako naj učitelj napeljuje učence, da se doseže ta namen«.

Poročevalec g. o. Florentin oménja tû, da ni vsaka knjiga dobra za knjižnico; dobre so le one, katere niso slabe glédé vere, npravnosti in patrijotičnega mišljenja. To so spoznali sloveči pedagogi, med drugimi i naš A. M. Slo m š e k. Za otroško branje nam priproča časopis »Vrtee« in tudi druge knjige, katere vplivajo na razvoj duha, ga blažijo in napeljujejo k dobremu ter mehčajo voljo. Knjižnice morajo obravnavati vse predmete, ki se v šoli poučujejo, da so v podporo šolskemu pouku. Da vplivajo na razvoj duha, treba je tudi knjige, ki obsegajo to, kar blaži srce in ga razveseljuje, i take, ki ga vedrijo, kakor basni, pripovedke i. t. d.

Učenci naj pridno beró, tako, da jim branje kaj koristi. Učitelj ne sme učencu dati vsake knjige; on mora natanko poznati vsebino knjige in tudi učenca, da mu more dati pravo knjigo. Manjšim učencem bode gotovo kaj družega izvolil, ko večjim. Učenec pa ne sme čitati knjig zgolj iz radovednosti in kratkega časa; tako branje šolarja le zapelje, ter mu nič ne koristi. Vsak spis mora imeti resen namen, da otroku koristi. — Hitro brati se ne sme, ker od tega ni nobenega dobička. — Učitelj naj pa tudi učence navaja v oddelkih brati, da si bolje obdržé v umu, kar berejo. Strastno branje tudi škoduje, od tega se morajo učenci odvracati. Oni naj s premislekom čitajo, da si koristijo. Vtopé naj se v duh pisateljev, da vedó, kar berejo. Iz knjige naj zapisejo, kar je dobrega, ali naj se lepe izreke in pesmi na pamet naučijo, tako se jim bistrí um. Vsaj tudi Disterweg pravi, da mora človek brati sê svinčnikom v roki. Šolarji naj knjigo večkrat preberejo; vpraša naj se po vsebini; če ne vé učenec kaj povedati, naj se mu knjiga vrne, in naj še čita in tako tolikrat, da vé vsaj povedati nekaj, kar je bral.

Učencem naj se priproča, da domá čitajo. Koristno je pripročati učencem domá na glas čitati, posebno po zimi. Ker s tem postane vsebina lastnina vseh, ki poslušajo, in nčenec se vadi i v branji. Knjižnica naj bode le za pridne učence, kateri storijo svojo nalogo, ne za slabe; slednjim naj bode le neko posejšilo do pridnosti; kadar postanejo pridni, se jim lahko knjižica posodi. G. poročevalec konečno posebno poudarja, da se imajo otroci v čitanji vaditi tako, da vedó povedati vsebino; s tem se bistrí um in vpliva na razvoj duha. — Ker se o tem ni dalje razpravljalo, se g. predsednik g. poročevalcu zahvali za poučljiv govor.

Tej točki je sledila prednášba g. J. Franke-ta: »Sadjarstvo v ljudski šoli«. G. poročevalec nam prebere svoje dobro urejeno delo: »Kako naj se sadjarstvo v ljudski šoli poučuje« ter pravi, da naj učitelj to, kar pové, i djansko kaže svojim učencem, ker to pri sadjarskem pouku največ koristi.

Ker razun g. Kmeta, ki je le nekaj malega pristavil, nikdo ni kaj ugovarjal, se g. nadzornik zahvali g. poročevalcu ter poudarja še enkrat zadnji stavek, da ima učitelj vse tudi v djanji kazati svojim učencem; potem pa prestopi k sedmi točki, ki se glasi: »Poročilo o stanji

učiteljske knjižnice«. Načelnik knjižničnega odbora g. o. Florentin poroča, da se je letos nakupilo 29 novih knjig, t. j. od št. 396 do 425. Knjižnica šteje torej 425 različnih del v 518tih zvezkih. 186 slovenskih in 239 nemških knjig. Dohodkov bilo je letos 110 gld. 82 kr. G. poročevalec oménja, da se je knjižnica pridno rabila. Pregledovalcem računov volita se g. F. Koncilija in g. V. Kmet. G. predsednik se zahvali i knjižničnemu odboru in priporoča zemljevid Novomeškega okraja, — risal meščanski učenec Stern en, — kateri bode dobro došel učiteljem tega okraja in vsakemu izvedencu; naj ga torej učiteljstvo dalje priporoča. Stane le 6 kr. Ker tû zopet ni bilo nobene želje, smo prešli na točko 8: »Volitev knjižničnega in stalnega odbora«.

Gospod nadzornik oménja, da je treba voliti nov knjižnični odbor in vpraša, ali naj bodo samo trije udje, kakor do sedaj, ali jih bode več. Vsi smo bili zadovoljni s tremi. Volitev se je vršila z listki. Skrutinij vodila sta zapisnikarja. Izvoljeni so bili gg. o. Florentin, J. Franke in Fr. Koncilija. (Odbor si izvoli za načelnika g. o. Florentina in namestnika g. Franketa).

Tudi v stalni odbor voli se z listki. Štetev listkov vodita zopet zapisnikarja. Izvoljeni so bili gg. o. Florentin, J. Franke, Fr. Koncilija in J. Novak. Gg. Franke in Novak sta imela nekaj glasov premalo, ali večina bila je potem za nju; torej ni bilo treba nove volitve.

Samostojnih predlogov ni bilo.

G. nadzornik sklene skupščino, zahvaljujoč se vsem navzočim za pozornost, s trikratnim »Živijo«-klicem na našega presvetlega vladarja. Zahvali se tudi blag. g. c. kr. vladnemu svetniku in okrajnemu glavarju Ekel-u, ker je počastil konferencijo sè svojo prisotnostjo in ker je učiteljstvu jako naklonjen. G. sovetnik odgovori, da hoče učiteljstvu vedno v pomoč biti, kjer koli bode treba.

S tem se je končala letošnja učiteljska skupščina.

V. Z. v M.

Iz Idrije. V ponedeljek 10. oktobra smo tukaj k poslednjemu počitku spremili gospodičino Marijo Jäckel, učiteljico na tukajšnji c. k. rudniški šoli. Pokojnica je bila 23. oktobra 1835. l. v Ljubljani rojena in je l. 1847. četerti razred dekliske šole pri Uršulinkah s prav dobrim uspehom dovršila. Pozneje se je kot zasobna učiteljica izobrazila in je prišla meseca oktobra 1865. l. kot učiteljica na deklisko šolo v Kamenik. Pri preizkušnji učiteljske sposobnosti, 8. in 9. dan avgusta 1867. l. v Ljubljani, je bila kot izvrstna učiteljica za glavne šole spoznana. Meseca novembra 1871. l. je prišla kot namestovalna učiteljica in ob enem tudi učiteljica ženskih ročnih del na c. k. rudniško šolo v Idrijo. Na tej šoli je bila meseca septembra 1874. l. kot druga učiteljica za trdno postavljena in to službo je do svoje smrti marljivo opravljala. V pretečenih počitnicah pa se jo je lotila bolezen na jetrih, katera je v 8. dan oktobra t. l. ob $\frac{1}{2}$ 9 uri zvečer njeno življenje končala. Naj ji bode zemljica lahka!

Iz Gorjan na Gorenjskem. Tukajšnjemu nadučitelju g. J. Žirovniku je deželni odbor dal nagrado, da si ogleda vrtnarsko in šolskih vrtov rastavo v Gradci. Prav tako!

Iz Begúnj na Gorenjskem. Slavna »Nár. Šola« v Ljubljani je blagovolila podpisnemu 100 spisovnic, 50 lepispisnic, 50 risank, 50 držal in 3 ducate svinčnikov za revno šolsko mladino v Begúnjah na Gorenjskem doposlati. Za to blagodušno darilo izrekam v imenu obdarovane šolske mladine natoplejšo zahvalo.

G. Spetzler,

učitelj.

Iz Gorénjega Logatea. † V 26. dan preteč. meseca je nagloma umrla blaga soproga tukajšnjega nadučitelja g. Janeza Krnca, rojena Francelj, bivša učiteljica v Šent-Vidu nad Ljubljano in pri D. M. v Polji. Naj počiva v miru!

Iz Ljubljane. Učiteljstvo iz Ljubljanske okolice bode ustanovilo svoje učiteljsko društvo. V to posvetovanje bode se jutri na Vernih duš dan ob 2. popoldne sešli g. g. udeležniki v Ljubljani na Šent-Jakobskem trgu v gostilni pri Virantu. — Isti dan, ob istem času, ravno v tej hiši v II. nadstropji bode tudi imel novoizvoljeni odbor »Slovenskega učiteljskega društva« svojo prvo sejo.

† Dr. Gustav Adolf Lindner, profesor pedagogike in filozofije na vseučilišči v Pragi, je v 16. dan okt. t. l. umrl. Pokojnik je bil izvrsten pedagog in spreten ped. pisatelj, čigar učene in obširne knjige so znane vsakemu razumnemu učitelju. Slovencem je slavni pokojnik posebno še v dobrem spominu izza svojega bivanja na gimnaziji Celjski. Blag mu spomin!

Prošnje po predpisanem potu vzprejema do 25. dne novembra t. l. podpisani c. kr. okrajni šolski svet.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici v 22. dan oktobra 1887. l.

Št. 698.

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Topli Rebri bode se oddala učiteljska služba s 400 gld. letne plače, sè stanovanjem in s 30 gld. opravilne doklade.

Prošnjo za-njo naj se postavnim potom vlagajo do 10. novembra t. l. pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem v 22. dan oktobra 1887. l.

Št. 764.

okr. š. sv. Na enorazrednici v Križah pri Trziču oddala se bode stalno ali začasno učiteljska služba s 400 gld. letne plače, z opravilno priklado in s stanovanjem.

Prošnje s potrebnimi prilogami naj se do 12. dne novembra t. l. vlagajo pri c. kr. okr. šolskem svetu v Kranji.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji v 22. dan oktobra 1887. l.

Št. 1280.

okr. š. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Velikih Poljanah se bode za trdno ali začasno umestila učiteljska služba s 400 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in sè stanovanjem. Prošnje za-njo naj se uradnim potom vlagajo do 20. novembra t. l. pri podpisnem c. kr. okrajnem šolskem svetu.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji v 20. dan oktobra 1887. l.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Imenovani so g. g.: Josip Ažman, učitelj v Križah pri Trziči, stalnim učiteljem na jednorazrednici na Breznici; Valentin Zavrl, zač. učitelj na jednorazrednici v Mehovem, stalnim učiteljem na istem mestu in Janez Jaklič, učitelj v Topli Rebri, stalnim učiteljem v Poljanah. G. Florijan Kalingar, učitelj v Bavti Vasi, premeščen je v Radovico, tamonjni učitelj g. Martin Judnič pa v Bavto Vas. Razpisano 4. mesto na ljudski šoli v Senožečah dobila je gspđe. Karolina Perušek, učiteljica na dvorazrednici v Žabnici na Koroškem. — G. France Vencajz, učitelj v pok. v Postojini, je 17. preteč. m. v Ljubljani v bolnici umrl. N. v m. p.!

J. R. Miliceva tiskarna priporoča sledeče knjige za mladino in šolske knjižnice:

Marija naša pomočnica. Povest za mlade in odraščene ljudi. — Vezano 24 kr.

Zlati orehi, slovenski mladosti v spomin. Spis. I. Tomšič. Vezano 36 kr.

Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli. Spis. J. Leban, (Gradimir), ljudski učitelj. Cena brošuri 30 kr., po pošti 5 kr. več.

Oče naš. Povest za krščansko mladost in krščansko ljudstvo. Cena 60 kr., po pošti 5 kr. več.

Darek pridni mladosti podelil A. Praprotnik. Z nekaterimi podobami. I., II. in III. zv. Posamezni po 36 kr., vsi trije vkup 1 gld.

Svete pesmi za šolsko mladost. Nabral in izdal A. Praprotnik. Pomnožene 15 kr.

Pesmaričica po številkah za nežno mladino. Sèstavil A. Foerster. — Drugega natisa. Cena 15 kr.

Šolske Drobntince v 25letni spomin smrti A. M. Slomšek-a. Spisal F. Jamšek.

Cena brošuranemu iztisu 1 gld., trdo v platno vezan. 1 gld. 20 kr., po pošti 10 kr. več.

Zaloga obrazcev za cerkev, šolo, urade in privatne potrebe.

Listnica uredništva. G. R. na D.: Vaš dopis o uč. konferenciji Ljublj. okolice je užé postavljen, a zaradi nakupičene tvarine mora to pot še čakati, tedaj prihodnjič. — Vsem vrlim gg. dopisnikom: Lepa hvala! Dobrih spisov nimamo nikoli preveč; vse pride na vrsto.